

Naujienu Antroji Dalis

NR. 868

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

Tony ir Jeff Wittemore, 11 ir 9 metų broliai, gyv. Needham, Mass., savo mažą vežimėliu, pakinkytu pony planuoja važiuoti į Montrealio parodą. Tėvai mano, kad geri žmonės padės dviem vaikams surasti nakvynę ir pasiekti Expo 67.

Dienų skeveldros

I.

Kosygin kalbėjo spaudai:

"Allilueva yra morališkai nepastovi, ji yra ligonis ir mums gaila ne tik jos, bet ir tų, kurie nori ją panaudoti bet kuriems politiniams tikslams arba siekiamams, norėdami diskredituoti sovietų šalį".

Ko rūstauna Kremliaus valdovas? Į tai iš dalies atsako Art Buchwald — žinomas komentatorius. Jo nuomone, Kosygin ir važiavo į JAV pasimatyti su Svetlana. JTO kalbos ir rezoliucijos esą tebuvę priedanga. Kosygin norėjo pasimatyti ir gauti teisę jos atminimus spausdinti Sovietų Sąjungoj. Žinoma, šiek tiek pacenzūruojant. Sovietai siūlė 5 (!) milijonų rublių honorarą. Atsiminimai būt eję per Pravda, Izvestija ir, be kitko, knygų klubo Proletariat serijine laida. Kremlius ketino iš prenumeratų, iš autoriaus teisių satelitinėse valstybėse ir užsieniuose surinkti... 2 milijonus rublių. Tai tiek, kiek Sovietai turėjo nuostolių Arabų — Izraelio konflikte.

Bandymas pasimatyti su Svetlana buvo daromas per jos advokatus Greenbaum ir Katz. Svetlana pasiūlymą atmetė, ir miršta Kremlius.

II.

Kas ten — kas kniaburoja Kremliaus "Vaga" (palei Nemuną ir Nerį, tarpais pro sodybų griuvėsius, pamiškėj baluojančius kaulus, su rusišku

durklu širdies laštoj, pro nutilusias bažnyčias, po apleistas kapines, po priešio niokojamą Tėvynę), kas gi? Žmogus nebejaunas, kas?! Veidas lyg matytas... Skaitykime "Tėv. Žiburiuose":

Išleistuves į Baltimore grįžtančiam poetui Juozui Mikuckiui surengė kultūrinių ryšių komitetas. "Gimtąjame Krašte" skelbiama, jog jose dalyvavo redakcijos darbuotojai ir rašytojai. J. Mikuckiui viešnagės metu buvo leista apsistoti Kaune pas sūnų, aplankyti Palangą ir gimtąjį Zauniškių kaimą. "Vagos" leidyklai jis įteikė poezijos rinktinę.

Juokinga ar graudu, bet... Kai J. Mikuckis valgė kaviarą Vilniuje, "Darbininke" A. Tyruolis rašė "Žvilgsnis į Mikuckio kūrybą sukakties "proga", kur pačioj baigmėj teigė:

Nuoširdūs ir Juozo Mikuckio marianinės poezijos posmai, kuriuose kelia vilties ir tikėjimo žiburį:

Sveika Marija! Kantrūs po kryžiais,
Tikim laisvi prisikelti mes.
Laimink, kur kenčia, saugok kur ryžos
Plaukti tikėjimo valtimis.

(Sveika Marija, 1946).

"Čia spausdinama pirmąkart Juozo Mikuckio eilėraščio "Angelo pasveikinimas" poetinė parafrazė yra vienas iš geriausių lietuvių marianinės poezijos pa-

(Nukelta į 3 psl.)

VISTASPATS

V. MYKOLAČIO - PUTINO PROMETĖJAS

Mirusio Vinco Mykolačio-Putino kūrinys "Prometėjas" toks pat vertingas ir savaip įdomus, kaip ir jo "Altorių Šešėly", "Sukilėliai" ir kiti.

Skirtumas yra tik toks, kad pavergtos Lietuvos metais parašytuose raštuose jaučiama duoklė šalies pavergėjui, arba netiesioginiai nusakyta tiek paties autoriaus, tiek šalies gyventojų pergyvenimai ir nuotaikos. Visa tai jau nuslėpta, įsprausta tarp eilučių. Skaitytojui tenka pačiam susirasti, susiprasti.

Autoriaus gyvenimas nėjo iš anksto numatyta tiesąja. Gyvenimo nylys visai susimėtė ir jo audinys išėjo varsingai keršas, su savais giliais pergyvenimais. Daug kas paties autoriaus taip buvo sunerta, o kaip kas iš šalies primesta, įterpta ir nors sunkiau, bet vis tik pastebima.

Ruošėsi tikybai apaštalausti. Jis net toje srityje siekė aukštojo mokslo - studijavo dviasiškoje akademijoje Petrograde. Tai įrodymas, jog norėta rimtai toje specialybėje pasireikšti ir dirbti. Į kunigus įsišventino 1915 m. Toks apsisprendimas nebuvo atsitiktinis, bet giliai išgyventas. To meto savo išgyvenimais dalinai pasidalino su skaitytoju "Altorių šešėly". Tai buvo kas tai naujo, kad ir žinota, bet viešai nepriimta apie tai kalbėti.

O kai žmogus giliai ir daug pergyvena, tai jo artimųjų daug kas jam atleidžiama. Ir "Altorių šešėly" pasirodžius, niekas nedrįso prie to kūrinio prikibti ir nepatarti ar uždrausti jį skaityti, jei ne visiems, tai bent kai kuriems.

Sunkiau buvo su jo "Sukilėlių" kūrinium, kur buvo užsimota pavaizduoti savo šalies gyventojų dėtas pastangas svetimo jungo nusikratyti.

Jei "Altorių šešėlio" kūrinio gimimas galėjo apseiti be bobutės - akušerės, tai "Sukilėlius" kuriant tuoj atsirado pribuvėja su savo nurodymais bei palarimais. Todėl tas kūrinys išėjo savaip šešėliuotas, nes rei-

kėjo, kad ir neteisėtam šalies šeimininkui savo duoklę paklausti, kad veikalui būtų lemta viešumoje pasirodyti.

O štai tas pats autorius, V. Mykolaitis-Putinas, sumeta pasirinkti naujam kūriniumi medžiagą iš didžiųjų amžių nuotolių, kur laisviau būtų galima pavaizduoti kas išgyventa šalies gyventojų patekus vergijon. O ypač tų, kurie galvoja, mąsto, nerimsta, šviesos siekia ir neiškenčia nepasisakę.

Tose nepalankiose dailiosios raštijos darbo sąlygose gimė "Prometėjas", — senovės graikų padavimuose nusakytas dievaitis, žmogui linkęs padėti.

Rūstus ir kerštingas dievaitis Dzeusas nubaudė žmones ugnies-šviesos atėminimu. Geradaris Prometėjas, įsitikinęs, kad nei geru, nei piktu neatgausias žmonėms ugnies, nularė ją pavogti. Pavyko, bet pats skaudžiai nukentėjo ir tą savo kaltę dar skaudžiau pergyveno.

Poetas mąstytojas Vincas Mykolaitis-Putinas ryžosi pasilikti savo šalyje, priešui ją užimant. Gal tikėjosi galėsias kaip nors savo gyventojams padėti. Deja, tuščios pastangos!

Tiek gero, kad ir tose niūriose gyvenimo sąlygose autorius nepasinerė nevilin, bet stebėjo, ir ką matė, ką pats ir kiti pergyveno stengėsi aprašyti. Tai vienur, tai kitur, nors netiesiogiai, kad ir dviprasniai įsprauti, kad karta po kartos žinotų, ką jo tauta turėjo pergyventi.

"Prometėjas", vienas iš tų kūrinių, kuriame nusakomos nors ir legendarinių dievų kovos ir kančios dėl žmogaus likimo.

Rašytojas Vincas Mykolaitis-Putinas dirbo ir kūrė dėl savo tautos.

O jei jo ir būsimi kitų tokių kūrinių pasirodė ir pasirodys, tai ryškus įrodymas, kad daug iškentėjusi ir tebekenčianti lietuvių tauta amžiais gyvens.

Čia iš "Prometėjaus" tik kai kas perspausdinama.

PROMETĖJAS VAROMAS Į BAUSMES VIETĄ

Sutramdęs skausmą, išdidus,
Skeveldrom kruvindamas kojas,
Į kalno vienšį viršūnę,
Kur glūdi migloj apledėjus,
Sunkių žingsniu iš lėto kopia
Titanas Prometėjas.

Galva nusviro ant krūtinės
Ir gilios raukšlės kaktą išvagojo,
Pusiau primėrkto akys
Niūria liepsna sausai sublyksi
Ir kurčią aimaną sutramdo
Sukepę lūpos.

Ar visa tai neprimena baidėjais vergijon? Ir jų buvo sukepę lūpos nuo troškulio ir išgyvenamų kančių.

Ir...

Bet štai debesys audringi
Aptemdė patekančią saulę
Ir kalnų spindinčias viršūnes, —

(Nukelta į 2 psl.)

V. MYKOLAČIO - PUTINO PROMETĖJAS

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

Ir tuoj ugninės žaibo rykštės
Iš debesų į kalnus trenkė,
Ir griausmo kurtinantis smūgis
Per visą žemę nuaidėjo.
Tai Dzeusas nirdamas grūmoja
Titanui Prometėjui.

Taip įnirtusiai grūmojo ir nusikračius.
kerštavo Stalinas laisvę mylin- Prometėjaus sielvartas lygus
tiems Lietuvos žmonėms, cari- vergijon vežamų aimanoms:
nės Rusijos imperijos junga

Rūkų tvaikė ir audros debesų
I statų kalną aš kopiu.
Kerštingo Dzeuso klusnios, aklos vergės
Galia ir Smurtas
Uždėjo grandines ant rankų man ir kojų
Ir varo vis aukštyn, aukštyn, aukštyn
I pačią pilką viršūnę,
Ir ten prikals mane jos prie uolos granito,
Iš kur vienatvė ir skausme
Apžvelgsiu visą žemę.
Ir pamatysiu savo nuodėmingųjų darbų
Didžius vaisius.
Aš pamatysiu tolyje mažytį žmogų,
Kuriam aš žiežirbą ugninę,
Iš Dzeuso pagrobta slapčia,
Giliai įkūriau širdyje
Su meile, viltimi ir kančia.
Išvysiu žmogų ilgėsi,
I dangų tiesiantį rankas,
Kai po ilgos, juodos nakties
Bus giedras rytmetys atėjęs,
I vienišą viršūnę pro uolas piktas,
Rūstus ir išdidus
Kopia Prometėjas.

Taip, dundėjo traukiniai, dė, kas iš Lietuvos turi būti iš-
veždami Sibiran Lietuvos žmo- vežtas vergijon. Jie nedrįso
gų, pamilusį laisvę, lygybę ir priešintis Stalino valiai, kaip ir
brolybę, kurio širdij degė mei- nedrįso priešintis kalvis Hefais-
lė, viltis ir kančia. Ir klusnūs to Dzeusui, kaldamas Prome-
vergai dvasioje įrodinėjo, skun- tėjaus rankas:

Tranko kūjį gnauždamas Hefaiso rankos,
O širdis iš skausmo plyšta,
Ir karčios ašaros į uolą krinta,
Tačiau jis Dzeusui priešintis nedrįsta.
O Galia ir Smurtas
Kursto jį grėsmingais žodžiais:
"O stipriau, Hefaiso, trenki kūju
Ir tvirčiau suveržk grandis!
Nes galingas Prometėjas
Ir gudri jo išmintis.
Greitai, kalvi — olimpieti,
Imki smailią plieno ietį,
Perverki maištingą jo krūtinę
Ir prie kalno akmeninio
Jį prikalk."

Nudien kai kas Lietuvoj vyk- okupacijos pakalikai skatina
do smurtą prieš savo įsitikini- tvirčiau suveržti mažam Lietu-
mus ir lieja karčias ašaras. O vos žmogui rankas, nes jis ga-
vergė Galia ir Smurtas, tai yra lingas ir išmintingas:

Taip, išdidusai ir dosnus titane!
Už žmogų tu kentėsi —
Už žmogų, kur, iš požemių urvų pakilęs,
Su žvaigždėmis padangėse skraidys.
Už žmogų, kur su dieviška liepsna krūtinėj
Bus pats kaip dievas žemėj ir danguj —
Naujų pasaulių viešpats ir kūrėjas!

Mirties akivaizdoj, Prometėjas taria:

— O, Dzeuse!
Tu griausmasvaidi beširdi!
Nedėkingasai!
Aš šlovinau tave
Ir dėl tavęs kovojau.
Aš tau padėjau nugalėt titanus —
Tavuosius priešus —
Ir juos nutremtį Tartaro gelmes.
O tu man keršijai už ką?
Kad aš dar žmones pamilau,
O tu juos pražudyt norėjai
Ir nugramzdint
I tamsiąją Aydo karalystę.
Bet aš jiems šviesią viltį
Iškiepėjau į širdis.
Ir ugnį iš Olimpo žaizdro
Aš jiems padovanojau.

Prisiminkime Stalino metais Tada tos eilutės dar prasmin-
sudarytas jo buvusiems drau- gesnėmis tampa.
gams bylas ir nuteistus mirtį. Ir tikėjimas į ateitį:

Tai štai už ką manęs nekenčia Dzeusas —
Tačiau ne amžina ir jojo karalystė.
Žinau aš jo likimą
Ir baidą paslaptį.
Tegu jis dar skaudžiau mane kankina,
Ne amžinos ir mano kančios:
Mane išvaduos
Galingas didvyris,
Galingas kaip dievas žmogus!

Štai mergelės jo sielvartas:

— O varge, varge
Ak, aš nelaiminga!
Kas mano sielvartą ir skausmą numalšys?
Aš nemirtingąjį esu pamilus —
Ir štai pasmerkta už tai
Aš amžinoms kančioms.
Man pakyrėjo žemės tvankūs kloniai,
Ir smulkūs rūpesčiai
Ir slapstomi jausmai.
Širdis panoro mėlynų aukštybių
Ir meilės amžinos
Ir kaip liepsna karštos.
Tačiau pavydus ir kerštingi

Olimpo nemirtingieji dievai!
Jie pasmerkė mane klajoti žemės kloniais,
Kur ilgesys nerimastingas
Kaip įkyrus vabzdys man širdį gelia,
Kad poilsui sau vietos neberasčiau,
O simtaakis Argas
Budriai mane sekioja dieną naktį,
Kad to, kurį myliu,
Šioj žemėj nesutikčiau. —

Vistiek, nepaisant į kančias, Prometėjas tikisi saulės pate-
kėjimu:

Plėšrusis Dzeuso aras
Aštriais nagais krūtinę mano drasko
Ir kepenis išalkęs ryja.
Sukrėšęs juodas kraujas ir aitri tulžis
Sunkias lašais į žemę krinta,
O žemė dūsauja ir alpsta.
Kančios syvais
Lig soties sudrėkinta.

Ir štai gims joje gyvi daigai,
Ir derlius šimteriopai užderės
Ir kasdieninei duonai javo,
Ir šventei vyno sulčių,
Ir margaspalvių kvepiančių žiedų,
Deja, ir usnių tarpežių takuos.

Palaiminti kančios derlingi vaisiai!
Prikaltas prie pilkos uolos
Krūtinę skausmui aš aukoju.
Nuo saulės užtekėjimo,
Dienovidžio kaitroj,
Lig pat laidos.
Draskyk ji, plėšrusis are,
Kapoki kepenis
Ir liek kraują su tulžim —
Ir žemę alkaną maitinki!

Ateis naktis,
Užges saulėlydžio raudonos žaros,
Ir žvaigždės suspindės aukštai zenite,
Ir vėl užgis krūtinės gilioji žaizdos,
Kad, saulei patekėjus,
Ir vėl kartotus kruvina auka iš naujo. —

Taip kenčia daugel amžių
Titanas Prometėjas,
Ir sunkiasi į žemes
Lašai aitrios tulžies
Ir karšto kraujo.

Čia autorius pasisako, kad jo Prometėjų, bet ir daugel kitų
rašyta ne vien tik apie senovės amžių Prometėjus.
Graikijos padavimų sukurtą To eilėraščio pabaigoj auto-
geradarį, žmogų pamyliėjusį rius sušunka:

Amžinai gyvuok, šaunioji
Heraklidų giminė!
Tu pasauly viešpatauji
Savo protu ir valia.
Kas išnarstė ir ištyrė
Vandenų gelmes juodąsias?
Heraklidai!
Kas gamtos jėgas paslaptingas
Žmogui priverstė tarnauti?
Heraklidai!
Kas padangėje Planetoms
Tiesia rankas?
Heraklidai!

Heraklidas žymiausias grai- pasinaudota juos prisiminti ir
kų mitų - padavimų herojus, pašlovinti vieton didžiarusių,
didvyris. Jis kovojęs su viso- kaip nūdienėj Lietuvoj spaudo-
kiomis gamtos baisenybėmis ir je jie kartais garbinami.
kitais žmogaus priešais. Jo vai- Ir baigdamas tą savo kūrinį,
kus bei palikuonis priimta va- autorius Vincas Mykolaitis-Pu-
dinti heraklidais. Čia autoriaus tinas pasisako:

Ir aš, klajūnas, sielvartingas dainius,
Pamilęs žemę, skundžiaus ir kentėjau
Ir i tave su viltimi šaukiausi,
Titane Prometėjau.
Ir tu, išgirdęs skausmo balsą,
Iš amžių glūdumos tiesei man ranką, —
Ir štai painioj gyvenimo kelionėj
Man jėgos neišsenka.
Žinau, kad mano skausmas — menkas lašas
Žmogaus kančios bedugniui okeane.
Ir vien tik tu man atskleidei jo prasmę,
Kentėjimo titane.
Be skausmo nėr net laimės, nei kūrybos,
Ir amžinybėn kelias uždarytas.
Tik po nakties mums pateka aušrinė,
Ir švinta giedras rytas.
Ir man negaila, kad buities kelionėj,
Pamilęs žemę, kludamas kentėjau,
Jei su tavim kenčiau bent trumpą mirksnį,
Titane Prometėjau.

Pabaigai šis žodelis.

Lietuva! Tu didžiųjų vilčių, tavo žmonėms nusikratyti ver-
reataidais tikėjimo į geresnę, gijos.
teisingesnę ateitį gimdytoja. Ir Nėra amžini plėšrieji arai
ne tik gimdytoja, bet ir įkvėpė- akis ir krūtinę draskantieji. Am-
Putinas savo kūriniais paliudi- žina tik tu, Lietuva. Moksli-
duoti ir rūošti žygiui padėti ja tavo amžinybė.

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1-^o psl.)

vyzdžių, vertų kompozitoriaus dsėmesio."

III.

Juokinga ar graudu, bet poeto J. Mikuckio "kelionė" Vilniaus (via Maskva) "Vaga" atliko laiką, kai anapus geležinės uždangos kyla protestas prieš partijos cenzūrą. Jau "Naujienose" buvo minėta, bet dar krūvon sumeskime:

Reuterio žiniomis, lenkai rašytojai pareikalavo teisės apeliuoti partijos cenzoriaus sprendimą;

čekų rašytojai savo suvažiavime pareikalavo daugiau asmeninės laisvės;

Maskvos "Komsomolskaja Pravda", rašydama apie cenzūros veiklą teatruose, cenzorius pavadino "negabiais trukdytojais", kuriems nerūpi teatro gerovė, bet jų pačių biurokratinės karjeros. Esą tokia praktika padaranti tai, kad negabiai parašyti veikalai staiga išgarsėja vien dėl to, kad cenzūra juos uždraudė;

82 Sovietų Sąjungos rašytojai siūlė vadovybei svarstyti Solženicino pareiškimą, kuriuo jis apgailastavo Sovietų cenzūros pagriežtinimą ir Sovietų Sąjungos rašytojų suvažiavimo nesugebėjimą ginti savo narių teises.

82 tarpe yra rusų garsenybės, kaip antai Tvardovskis, Paus-tovskis, (Jevtušenko savo pritarimą atsiuntęs iš Ispanijos) ir, be kitų, Andriejus Voznesenskis.

Voznesenskis viešai teatre pareiškė, kad Sovietų žmogus noris nuogos tiesos, kuri nebūtų dangstoma cenzūros fygos lapais. Voznesenskis už šią kalbą nebuvo išleistas į JAV, kur New Yorko universitetuos buvo prašomas paskaityti savo poezijos. Beje, Voznesenskis yra senas Donelaičio ir kitų lietuvių poetų mylėtojas. Jis ir šimet okupuotos Lietuvos poezijos dieną atsiuntė "Literatūros ir Meno" redakcijai pasveikinimą: "poetiškai Lietuvai, jos Nidai, — mano širdis kupina jos grožio".

IV.

"Literatūros ir Meno" Nr. 26 skiltyse randame J. Jurginio kaip istoriko pastabas "Griuvėsių romantika". Čia pagrindinės anų pastabų mintys. Bendra išvada — nėra plano, bet gerai, kad kultūros paminklais sielojamasi, ir neleidiama laikai spręsti, atseit — bus kaip bus. Savo metu Maskvos architektams "apžiūrėjus" Vilnių, buvo kesinamasi jį kone svarbiausiuose punktuose išgriauti, anot jų — "priderinti moderniškai urbanistikai". Michailovo "Tėvynės Balsas" niršo prieš mane, nesamonėmis vadino, o dabar J. Jurginis patvirtino. Žodį gauna pats Jurginis:

"Man, kaip Mokslų akademijos instituto darbuotojui, ne kartą teko atsakyti į klausimą — kada sostinėje Vilniuje būsianti atstatyta Gedimino pilis? Atsakymas, kad šios pilies atstatyti ne tik kad negalima, bet ir nereikia, ne vienam sukėlė nuostabą. Atsirado nef ir tokių,

kurie mano atsakyme įžiūrėjo tėvynės meilės stoką.

Galū viešai savo teiginį pakartoti: Gedimino pilies tokios, kokia ji buvo, atstatyti negalima — kalnas jos neišlaikytų. Kalnas, kurio viršūnėje dunkso griuvėsiai, nuolat slenka. Kiekvienas, kuris, pagautas patriotiškos arba chuliganiškos aistros, kopia ne išgrįstu taku, o šlaitu, prisideda prie to kalno griovimo: kiekvienas lietus iš įspausių pėdų išplauna kelias saužas žemių. Jei senovėje kepurėmis ir saujomis buvo supilami ištisi milžinkapiai, tai dabar panašiomis saujomis jie yra graujanami. Šimtmečių bėgyje Gedimino kalnas sulysos, susigūžė, ir pilį jo viršūnėje galima būtų atstatyti nebent tik ant dirbtinių, gelžbetonio polių. Tačiau ta nauja pilis būtų nebe Gedimino, o jau mūsų amžininko, paruošusio projektą kūdikis."

Toliau:

"Paminklų restauratoriai pradeda realizuoti sumanymą likviduoti visus Trakų pilies griuvėsius: atstatyti priešpilio danžonus bei kazematus ir viską apdangstyti stogais."

Užsimojus statyti visą Trakų pilį, tuojau kyla klausimas: kurio amžiaus pilį — XV XVII ar XVIII? Klaidinga būtų manyti, kad per šimtmečius pilis niekuo nepasikeitė, kad ji išliko tokia, kokią ją pastatė Vytautas. Per tą laiką, kol pilis virto griuvėsiais, Galvės ežero vanduo nuslūgo net 180 cm., o juk kadaise ežeras savo bangas daužė į visus išorinius sienų akmenis. Vadinaisi, per šimtmečius pasikeitė gamtinė pilies aplinka: iš vandens pilis iškopė į sausumą, kuri virto medžiais apaugusia sala.

Pilis buvo pastatyta kaip karinė tvirtovė. Nugalėjus kryžiuočius, ji nebeteko karinės reikšmės ir kurį laiką buvo naudojama kaip didžiųjų kunigaikščių vasaros rezidencija. XVI a. Trakų pilis nebeteko ir politinės savo reikšmės. Vienoje jos dalyje buvo saugomos Lietuvos metrikos knygos, o kitoje — įrengtas bajorų kalėjimas, pilyje buvo laikomi ir karo belaisviai. Per 1655 m. karą ji buvo apgriauta ir pamažu pradėjo nykti. Taip palaipsniui keičiantis pilies paskirčiai, keitėsi ir jos išvaizda.

Dar toliau:

Visiems žinoma, kad Jono bažnyčia Vilniuje buvo gotikinė, o dabar — tiek savo architektūra, tiek vidaus bei išorės dekoracijomis — aiškiai barokinė. Buvusi miesto Rotušė — dabartinis Dailės muziejus — yra L. Stuokos - Gucevičiaus klasicizmo kūrinys, sukurtas ant gotikinio pastato likučių. Tačiau kam gali ateiti į galvą mintis atstatyti Jono bažnyčios arba Rotušės gotiką vien tik dėl to, kad pastaroji yra senesnė? Besivai- kant to senumo, galima nueiti labai pavojingu keliu, juk kiekvienas paminklas tuo ir įdomus, kad jame sustingo eposchų pėdsakai.

Vienas didžiausių ir vertingiausių ne kulto reikalams skirtos architektūros paminklų yra senieji Vilniaus universiteto rūmai. Tai savaime susiklostęs architektūros muziejus, kuriam atstovauja visi architektūros stiliai, pradedant gotika ir baigiant klasicizmu (pridėsiu — ir iš kurio jau metas iškelti studentus). Šie rūmai statyti XVI — XVIII amžiais ne daugiau kaip tūkstančiui studentų, o mes "sukimšome" į juos tris kartus daugiau studentų. Nuo to kenčia ne tik rūmai, bet ir studentai. Netrukus bus pradėta naujo universiteto miestelio statyba Antakalnio gatvės gale. O koks likimas laukia senųjų rūmų?

Mano giliu įsitikinimu, universiteto rūmai turi likti universitetui. Perduodami juos kam nors kitam, tegul net ir muziejui, nusikalstame daugelio šimtmečių tradicijai. Rūmuose, atlikus patalpose gerai apgalvotą remontą, turėtų likti rektoratas ir istorijos-filologijos fakultetas.

Dadar "nuvėsusį naujiena". "Žmonės susiję su paminklų apsauga, būtinai turi žinoti, kas yra paminklas? Tuoj po karo, ruošiant naują Vilniaus miesto planą, paminkliniu senamiesčiu buvo palaikyta tik ta dalis, kurią XVI amžiuje juosė gynybinė siena. Kadangi Vilniaus (dabar Liudo Giros), Tiltu ir kai kurios kitos senosios miesto gatvės buvo už miesto sienos ribų, projektuotojai priėjo išvadą, jog jų nereikia saugoti. Todėl Vilniaus gatvės vakarinė pusė buvo apieista — buvo ketinama ją nugriauti ir praplatinti gatvę. Laimė, generalinis miesto planas, o ypač jame numatyta gatvių tinklo rekonstrukcija, sukėlė daugkartines ir labai gyvas diskusijas; jos ir išgelbėjo Vilniaus bei Tiltu gatves nuo Vokiečių (dabar Muziejaus) gatvės likimo. Vokiečių gatvė buvo viena seniausių Vilniaus senamiestyje. Per karą ji labai nukentėjo — pietryčių pusėje neliko nė vieno

sveiko namo. Vis dėlto ją galfma buvo atstatyti, panašiai kaip lenkai Varšuvoje atstatė visą senamiestį. Ir tada nebūtų kilęs klausimas, kaip tą gatvę atstatinėti. Varšuvos senamiestį lenkai atstatė ne tokį, kokį jį hitlerininkai sugriovė.

Atsisakant nuo tolesnio gatvių rekonstrukcijos projekto vykdymo, buvo prieita vieningos nuomonės, kad paminklinėmis laikytinos ne tik tos gatvės, kurios buvo XVI — XVIII amžiais, bet ir tos, kurios atsirado jau XIX a. Miesto grožis priklauso nuo istoriškai susiklosčiusio architektūrinio jo veido." J. Cicėnas

SIŪSKITE PINIGUS

I LIETUVĄ

PINIGAI SIŪSTI PER

GRAMERCY

ITEIKIAM I GAVĖJUI KAIP PINIGAI PER BANK FOR FOREIGN TRADE, MASKVOJE.

Pristatoma per 2 savaites.

Jokių atskaitymų.

JŪS ESATE SAUGŪS TIK SU FIRMA TURINCIA LEIDIMA. JOKIŪ TARPININKŪ, JOKIŪ PASLEPTŪ RINKLIAVŪ. PER 20 METŪ VEIKLA BIZNYJE GARANTUOJA JUMS PATENKINTĄ PATARNAVIMĄ.

Visos perlaidos pilnai garantuotos ir apdraustos. Turi Bankų Dept. leidimą ir apdraudą.

Apsidraudę \$20.000.00.

Oficialios USSR kvitos pasirašytos gavėjo.

Kursas:

9 rubliai už \$10.00

Iki \$30.00 — \$2.75

Virš \$30.00 — 10%

GRAMERCY SHIPPING, INC.
744 Broad St., Newark, N. J.

SENSACIJOS VASARAI

Prašykite mūsų katalogų, kuriuose rasite sensacijų vasarai.

GRAMERCY

(Isteigta 1945)

118 E. 28 St. New York, N.Y.

KNYGA - GERIAUSIA DOVANA

TIEMS, KAS NORI ŠVENTĖMS DUOTI GERŲ DOVANŲ, SIŪLOME PASIRINKTI ŠIAS KNYGAS:

1. Dr. K. Grinius, ATSIMINIMAI IR MINTYS II t., 336 psl. \$5.00
2. Juozas Liūdžius, RAŠTAI, 248 psl. \$3.00
3. M. Zoščenko, SATYRINĖS NOVELĖS, 199 psl. \$2.00
4. M. Gimbutienė ir kiti, MAŽOJI LIETUVA, 327 psl. \$3.00
5. K. B. Kraučionas, SIAURUOJU TAKELIU, 178 psl. \$2.00
6. J. Augustaitis, ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA, 154 psl. \$1.50
7. Prof. V. Biržiška, SENŪJŪ LIETUVIŠKŪ KNYGŪ ISTORIJA, du tomai 207 ir 225 psl. \$2.00 ir \$3.00
8. Prof. V. Biržiška, ALEKSANDRYNAS, 430 psl. \$7.50
9. St. Kairys, LIETUVA BUDO, 416 psl. \$2.00
10. Vl. Mingėla, KUN. ANTANAS MILUKAS, jo gyvenimas ir darbai. \$6.00
11. Kipras Bielinis, PENKTIEJI METAI, 592 psl. \$2.00
12. Dr. Antanas J. Gussen, DANTYS, 158 psl., minkštais viršeliais \$2.00, kietais \$4.00
13. Juozas Švaistas, PETRAS ŠIRVOKAS, 228 psl. \$2.00
14. Antanas Baranauskas, THE FOREST OF ANYKŠČIAI, N. Rastenio vertimas, 40 psl. \$2.00
15. Mikas Petrauskas, EGLĖ ŽALČIŪ KARALIENĖ \$5.00
16. Alfonsas Nevardauskas, PAJŪRIAIS, PAMARIAIS \$5.00
17. Petronėlė Orintaitė, KA LAUMĖS LĖMĖ, 236 psl. \$3.00
18. Kipras Bielinis, TERORO IR VERGIJOS IMPERIJA, 310 psl. \$1.00

Šitas knygas galite įsigyti "Naujienų" ofise arba gauti paštu, atsiuntę nurodytas sumas čekiu arba money orderiu adresu:

"NAUJIENOS"

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

JONAS VAIČIŪNAS

NEUŽMIRŠKIME TAUTOS DIDVYRIŲ!

(Darius - Girėno skridimo sukaktuvių proga)

1933 metų liepos mėnesio 15-oji diena įrašyta viso pasaulio lietuvių istorijon deimantišomis raidėmis. Tą dieną lietuviai didvyriai lakūnai Darius ir Girėnas iš Beneto aerodromo New Yorke 6 val. 24 min. ryto pakilo su lėktuvu "Lituanica", pasiruošę persikristi Atlanto vandenyną ir nusileisti laikinojoje savo tėvynės sostinėje Kaune.

Viso pasaulio radijo ir spauda stambiomis raidėmis skelbė šį, tais laikais labai drąsų ir pavojingą, žygį. Tik keliolika drąsulių prieš Darius — Girėną buvo vandenyną perskridę, tat jų, Lietuvos ir Amerikos vardai plačiai nuskambėjo visuose žemynuose. Vargu, ar koks kitas įvykis taip labai buvo išpopuliarinęs Lietuvos ir lietuvių vardą.

Deja, skridimas baigėsi nelaimė. Kada Kauno aerodro-

me ir visame mieste žmonės kreipė akis į vakarus, iš kur turėjo pasirodyti drąsulių valdomas plieninis paukštis, kada penki milijonai lietuviškų širdžių visame pasaulyje smarkiai plakė, laukdamos lakūnų atskridimo, — miške prie Soldino, Vokietijoje, vos keli šimtai mylių nuo tikslo, iš ryto buvo rastas sudužęs lėktuvas, o abu lakūnai be gyvybės žymių.

Visaip buvo aiškinama Darius ir Girėno avarija. Vieni tikėjo nelaimė, kiti įžiūrėjo blogą valią ir jos išdavas perskrendamo krašto kariuomenės ar kitų dalinių... Plačiai buvo šnekama apie galimą nušovimą, tačiau mažai Lietuvai tuo laiku nebuvo patogu pyktis su savo galingesniu kaimynu.

Avarijos priežastis svarstė ir kitų valstybių spauda. Tačiau juodas ir nepermatomas šy-

das, tur būt, niekad nebus nutrauktas nuo paslapties. Abu didvyriai žinojo, bet jų lūpos sučiauptos amžinai, o kiti, jeigu ir žinojo, nutylėjo. Soldino miško paslaptis taip ir liko paslaptimi, o ar dar kada kas mėgins iš pagrindų tą paslaptį praskleisti arba bent aiškinti? Ar nebūtų tikslu labiau į nelaimę įsigilinti neseniai susiorganizavusiam Lietuvių Aero Klubui Čikagoje?

Darius ir Girėnas sumušė visų skridusių per Atlantą tolimo skridimus. Net garsusis Postas arba Matternas ir Griffinai, skridami gerai pritaikytais tolimam keliui lėktuvais, nuo Darius — Girėno atsiliiko. Tik Boardmanas ir Polando, skridami iš New Yorke į Turkiją, pajėgė toliau už mūsų didvyrius nuskristi.

Mūsų lakūnų lėktuvas, kaip žinome, buvo jų pačių įsigytas, tačiau perdirbtas ir atremontuotas lietuviškosios visuomenės pinigais. Ir tik maža dalis Amerikos lietuvių šio žygio nerėmė, ir tie patys buvo bolševikai... Jie savo spaudoje įžiūrėjo Darius — Girėno skridime sau garbės troškimą, gal ir pasipelnymą, išvadino fašistais ir kt., bet tas lakūnų neatbaidė, kaip ir dabar kad lietuvių kovotojų neatbaido jokios maskviškės įtaigos, norimi primesti visokie "kultūriniai ryšiai", ir t. t.

Taip ir niežti liežuvį prie progos prisiminti naują "didvyrišką" skridimą, planuojamą kai kurių asmenų. Irgi skridimą į Lietuvą, bet į pavergtą, irgi "geriems santykiams tarp tėvynės ir užsienio (Amerikos) lietuvių užmezgti" sporto aikštėse. Tik dabar kiek priešingai atrodo. Tuos "didvyrius" remia jau ne mūsų spauda, o okupantui palanki, ta pati, kuri tąsyk prieš mūsų lakūnus išėjo... Kaip jūs jaustumėtės, Dariau ir Girėne, jei būtumėte gyvi? Jūs, Jaunajai Lietuvai garbės ir vardo nešėjai... Ką apie pasakutinį žygį pasakytumėte?..

Kada Darius ir Girėno karstus sutiko Kauno aerodrome, jie skendo gėlėse, o juos puošė Amerikos ir Lietuvos vėliavos. Vyriausybė atidavė didvyriams prideramą pagarbą, o visa tauta liejo sakusmo ašaras, netkusi dviejų arų, oru nešiojusių savo tėvynės vardą ir garbę. Ir kitos valstybės ir tautos gedėjo kartu su mumis, dalinosi su mumis sunkiai pakeliamu skausmu.

Pats laikas pagalvoti visiems tyčia ar netyčia išisokantiems.. Nebūkime išisokėliai, kad nereiktų rausti prie didvyrių paminklų jų minėjimo metu. Būkime tokiais savo tautos vaikais, kokiais buvo drąsiojo žygio sumanytojai ir įvykdytojai, savo valia ir pasiryžimu išskėlusieji tautos vardą į aukštybes ir įrodžiusieji dar kartą lietuvių tautos didvyriškumą. Čikagoje minėjimas bus liepos 23 d. prie didvyrių paminklo.

LB Marquette Parko Apylinkės Valdyba susitarė su Dariau — Girėno posto vadovybe, šiais metais minėjinas bus trumpos ir kuklės, bet reikšmingas tuo, kad Lietuvos okupantams nepritarė skridimui, o šiemet tas okupantas iškilmingai mini 50 metų sukaktį nuo 1917 metų revoliucijos. Minėjimai vyksta ir pavergtoje mūsų tėvynėje, žinoma, atėjano primesti.

O mes, minėjami Darius ir Girėną, suplaukime į minėjimo vietas ir pasižyškime nepasiduoti jokiems priešo klaidinimams, kaip ir jie nepasidavė.

Darius — Girėno postas kitais metais planuoja labai didelį ir iškilmingą minėjimą. Trisdešimt penkeri metai nuo skridimo ir penkiasdešimt metų nuo nepriklausomos Lietuvos atstatymo sutaps vienu laiku ir gal viename minėjime. Ateisim talkon ne tik viena LB apylinkė, bet ir visos organizacijos.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Package Express & Travel Agency, Inc.

AFFILIATED WITH PODAROGIFTS, INC.

PRIIMA UŽSAKYMUS BUTAMS SOVIETŲ SĄJUNGOJE

MES TAIP PAT PRIIMAME UŽSAKYMUS SOVIETISKIEMS AUTOMOBILIAMS, SKALBIAMOMS MASINOMS, SIUVAMOMS MAŠINOMS, TELEVIZIJOS APARATAMS, RADIO PRIIMTUVAMS, PRODUKTAMS IR T. T.

Rikalaukite nemokamų KATALOGŲ mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

MAIN OFFICE:

Package Express & Travel Agency, Inc.

1530 Bedford Ave., Brooklyn, New York 11216

Tel. 467-5522

Arkliukui Sugar įvyko nelaimė, jis nusilaužė koją. Nulaužta koją jam buvo nupiauta ir pritaisyta dirbtinė. Aštuonių metų Karen Donaldson nesitraukia nuo savo arkliuko. Ji ir sužeistą mėgsta.

ČIKAGIŠKĖS NUOTRUPĖLĖS

Jonas: — Nusipirkau ir perskaiciau J. Audėno parašytą knygą "Paskutinis posėdis". Perskaiciau su malonumu. Bet jis teigia, kad, vokiečiams atimant tik Klaipėdos kraštą, reikėję Lietuvai ginklu pasipriešinti, bet bolševikams okupuojant visą Lietuvą, nereikėję ir nebuvę galima. Šitoks jo išvedžiojimas man tikrai sunkiai suprantamas.

Žinomas strategas Pranas, prieš žydų su arabais karui prasidedant, šitaip mažame susirinkime samprotavo: — Įvairūs "patriotėliai", demagogai ir kitokie rašėvėlės pakalba, o kartais net ir parašo, kad reikėję Lietuvai bolševikų okupacijai ginklu pasipriešinti. Kaip pavyzdį kaisioja Suomiją. Suomija galėjo pasipriešinti tik gamtinių kliūčių dėka.

Atrodo, kad karas tarp žydų ir arabų neišvengiamas. Tai jūs ponai patys įsitikinsite, kaip neturintieji gamtinių kliūčių žydėliai, kurie Lietuvos kariuomenėje net šautuvą į rankas bijojo paimti, būdami dviejų su puse milijonų valstybėlė, sugebės pasipriešinti 80 milijonų masei. Sirija per porą valandų perkirs visą Izraelį. Mano apskaičiavimu, o žinokite aš klaidų nedarau, kaip žydėliai nesipriešintų, daugiau 24 valandų neišsilaikys.

Tur būt, po to mūsiškams kvaišiokams bus aišku, kad lietuvių bolševikams pasipriešinimas būtų sulaukęs Izraelio likimo ir visos valstybėlės gyventojų išnaikinimo.

Povilas: — Lietuva su Izraeliu negalima lyginti. Mes jau žinome, kas įvyko 1956 metais. Pranas: — 1956 m. ne Izraelis, bet anglai su prancuzais arabus sumušė.

Per šešias dienas Izraelis arabus visai supliekė. Po to paklaustas žinomas strategas Pranas atkirto: — Kiekvienam aišku, kad arabus paklupdė amerikiečiai su anglais. — Vistiek strategas nori likti ir toliau "strategu".

Kažkokia lenkų draugija ar šiaip asmenų grupė Čikagoje prie bažnyčių ir gatvėse pradėjo platinti anglų ir lenkų kalbomis parašytus lapelius su kardinolo Cody sukarikatūrintu paveikslu. Tuose lapeliuose aiškinama, kad kardinolas Cody atėmė iš jų kapinių fondų \$12 milijonų ir, be to, liepęs visas lenkų kalba parašytas maldaknyges sudeginti. Atseit, melstis visiems angliškai. Šitie lapeliai lenkuose sukėlė daug nerimo.

Mano kaimynas lenkas, vardu Adolf, įsiskarščiaęs keliuose blokuose pradėjo vaikščioti pas lenkus, prašydamas iš jų parašų prieš kardinolą Cody. Sakėsi, kad jis ir kiti lenkai surinksia parašus ir pasiųsią pačiam popiežiui prašyda-

mi, kad kardinolą Cody popiežius pas save pasiimtų.

Tenka suabejoti, kad lenkas Adolf daugiau iš ko nors parašo prašytų. Pirmadienį užėjęs pas savo kaimyną lenką vardu Jan, paprašė iš jo parašo. Už tokio parašo prieš kardinolą prašymą buvo gerokai apkoliotas, šluotkočiu muštas, per duris išlėkė su dviem guzais galvoje ir priedo dar — kažkokiomis srutomis apipiltas.

Dabar lenkas Jan plonu balseliu rėkauja, kad ateisianti dar šimet pasaulio pabaiga, nes šėtonai šiaušiasi prieš dvasiškiją.

Lietuvė Emilija, turinti gražią lietuvišką pavardę pasakoja kitoms moterims, kad kažkoks protestonas, eretikas ir greičiausiai bedievis Regis, priešinasi kunigams ir kiša savo nosį kur jam nepriklauso. Įtikinta, kad Regis yra ir geras katalikas ir geras lietuvis ir tik geriems katalikams ir lietuviams noris gero padaryti — švento Kazimiero kapines lietuviams ataguti.

Nesutinka ir sako: — Tas žmogelis, kuris drįsta priešintis dvasiškijai vedančiai žmonių į gražų amžinąjį gyvenimą — danguję, užsitarnaus amžinąjį gyvenimą pragare. *Gaila Regio!!!*

Praktikuojantis katalikas Vytautas, nelabai cenzūriškai žodžiais barasi ir net žada daugiau "Draugo" neskaityti. Baisiai jis pasipiktinęs, kam marijonų vedamas "Draugas" idė jo Janušaičio straipsnį, kuriame esą parašyta, kad Regis ir su juo dirbą kiti asmens atgausią lietuviams švento Kazimiero kapines. Ar tai nesąs naivumas. Ar nesąs vaikiškas pasiteisinimas. Girdi, Regis ir jo sudarytas komitetas atgausiąs mums lietuviams amžinąją poilsio vietą-kapines. O kur buvo marijonai, kada iš lietuvių buvo atimtos šv. Kazimiero kapinių pajamos? Kur jie buvo tuomet, kada buvo įvesta lietuviams neįprasta laidojimo tvarka? Tylėjo. Jų pareiga kaip tik buvo tam viskam pasipriešinti ir savo skaitytojus painformuoti. Juk kapinių tvarkymas priklauso ne Bendruomenės sudarytiems komitetams, bet lietuviškajai dvasiškijai.

Susinervavęs, įsiskarščiaęs, nesileisdamas su kitais ten buvusiais į diskusijas, nužygiavo. Sakėsi į namus.

Na, apie tai, kaip padorių tėvų vaikas Algirdas, kuris ir pats yra doras ir pavyzdingas mokinys, baigęs gerai gimnaziją, gavo iš tėvų dovaną (gražų naują automobilį). Sekmadienį, įsisodinęs trejetą kutvėlų-jaunuolių, jis nuvažiavo į Lake Geneva vasarvietę. Ten jam teko keletą valandų policijos būstinėje pasėdėti ir grįžo į namus su automobilio išdaužytomis langais ir supiaulytomis sėdynėmis.

Geriau smulkmenų ir nežinoti. *Ziniarinkis*

Anaheim, Calif., sporto aikštėje žaidė geriausi žaidėjai. Kairėje matome Dean Chance, o dešinėje žyposi San Francisco žaidėjas Juan Marichal.

Dabar jūs galite aplankyti savo artimuosius Lietuvoje —

Mūsų įstaiga taip pat sutvarko pramogines ir biznio keliones į visus Sovietų Sąjungos valdomus kraštus. Mes parūpiname visas, sutvarkome rezervacijas ir kt. Smulkesnioms informacijoms rašykite - skambinkit daugiausia patyrusiam

KELIONIŲ BIURUI Į RYTŲ EUROPA

COSMOS TRAVEL BUREAU, INC.

45 W. 45 Street, New York, N. Y. 10036. ♦ Tel. Circle 5-7711

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

AFFILIATED WITH PODAROGIFTS, INC.

PATI ŽINOMIAUSIA IR PATIKIMIAUSIA FIRMA AMERIKOJE, TURINTI DAUGEL METŲ PATYRIMO SIUNCIANT

DOVANAS - SIUNTINIUS Į USSR.

GAVEJAS NIEKO NEMOKA. TOKSTANČIAI KLIENTŲ PATENKINTI. GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS. VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI. VISUOSE MŪSŲ SKYRIUOSE YRA GAUSUS AUKSTOS RŪŠIES PREKIŲ PASIRINKIMAS PRIEINAMOM KAINOM.

Informacijų ir nemokamų KATALOGŲ galite gauti vyriausioje įstaigoje arba skyriuose.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

45 WEST 45th STREET, NEW YORK, N. Y. 10036

Telef. CI 5-7905

SKYRIAI:

- NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue AL 4-5456
- NEW YORK, N. Y. 10011 — 108 West 14th St. CH 3-3005
- BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue EV 4-4952
- BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue DI 5-8808
- BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue LI 2-1767
- SOUTH BOSTON 27, Mass. — 327 West Broadway AN 8-0068
- BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue TL 6-2674
- CHICAGO, ILL. 60622, — 2222 W. Chicago Avenue BR 8-6966
- CHICAGO, ILL. 60608. — 3212 So. Halsted Street WA 5-2737
- CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road TO 1-1068
- GRAND RAPIDS, Mich. — 636-38 Bridge St., N. W. GL 8-2256
- HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau 365-5255
- HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave. Tel. 233-8030, 246-0215
- IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave. ES 2-4685
- YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue RI 3-0440
- LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd. AN 1-2994
- LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street FO 3-8569
- NEWARK 3, N. J. — 428 Springfield Avenue BI 3-1797
- NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue LO 2-1446
- PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street 274-6400
- PASSAIC, N. J. — 176 Market Street GR 2-6387
- PHILADELPHIA, Pa. 19122, — 1214 N. 5th St. PO 3-4818
- PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Carson Street HU 1-2750
- SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street FI 6-1571
- WATERBURY, Conn. — 905 Bank Street PL 6-6766
- WORCESTER, Mass. — 169 Millbury Street SW 8-2868

V. DAUTARTAS

AUKSINIO LYNO VAIŠĖS

Lynų užtekis

Melsvosios upės senvagėje, ramiame užtekyje, penkta vasara gyveno lynų šeima — ramusis ir išmintingasis Trumpis bei jo puikioji draugė Auksė. Gyveno sutardami, nesibardami, nes Trumpis buvo gero būdo, o ir Auksė mylėjo savo draugą, visada stengėsi greta jo būti. Per penketą gyvenimo metų lynai visko patyrė: buvo džiaugsmo, buvo rūpesčio, buvo ir liūdnų dienų. Nenuslėpsi šito. Tačiau Trumpis nebuvo iš tų, kurie, pabūgę sunkumų, ieško lengvesnės duonos. Ir, gal būt, ne vien todėl. Trumpis mylėjo savo užtekį ir į pačius puikiausius Melsvosios upės vingius nebūtų jo iškeitęs. Užtekyje jis gimė, augo, kiekvienas kampelis jam buvo čia artimas ir savas. Tiesą pasakius, užtekis kiekvienam turėjo patikti. Nedidelį vandens lopą iš visų pusių juosė tankūs karklų krūmai. Tuose karkluose perėjo lakštingalos, o rudeniop į lankščias šakas nutūpdavo varnėnų keliauninkų pulkai. Už karklų traukėsi pilnos žvangučių pievos. Tankioje žolėje šmižinėjo griezėlės. Šiltais vasaros vakarais, vis kažką šaukdamas, jos atliūdavo iki užtekio. Pačiame užtekyje, ajerų ir viksvų tankumyne, gyveno anėjų šeima. Rami ir draugiška. Vidudienį virš užtekio lėtai skraidydavo žuvėdra, o rytais, sužūsi sparnais, seklesnėje vietoje nutūpdavo ilgakojė gervė. Dumblynas užtekio dugnas buvo apaugęs tankia povandenine žole. Dumble ir žolėje knibždėjo vėžiagyviai, moliuskai, kirmėlaitės ir kitokie skanumynai, kurie ypač patiko lynų šeimai. Trumpiui taip pat buvo prie širdies užtekio ramybė. Tiesa, kai Melsvąja upe nuplaukdavo gailaivis arba vilkikas, į užtekį atsirisdavo nedidelės bangos. Tačiau bematant jos nurindavo, pavargusios užmigdavo... Užtekyje vėl būdavo ramu. Tik vieną vasarą... O gal geriau jos nė neprisiminti? Atk, tai buvo iš tiesų baisios dienos!

Priešais užtekį sustojo žemkasė. Joje kažkas bildėjo, baugiai užė. Nuo žemkasės į užtekį nusitęsė keisti vamzdžiai. Naktį staiga žemkasėje įsižiebė stiprios šviesos, subildėjo, sužvangėjo grandinės. Žviegdami niro į upės gilumą aštrabriauniai semtuvai ir kėlė iš dugno žemes. Tos žemės kartu su putotu vandeniu sruvo vamzdžiais į užtekį. Jos bematant užvertė pačias geriausias lynų ganyklas, užtekyje ėmė sekti vanduo. Ištikus nelaimėi, Trumpis niekuomet nepamesdavo galvos. Tačiau tada ir jis sunerimo. Pasivadinęs Auksę, nutarė sprukti iš užtekio į upės vagą. Tačiau jau buvo vėlu. Žemkasė tiek prisplaudė žemių, kad aklinais atskyrė užtekį nuo upės. Tik vienoje vietoje, kur plūduriavo vamzdžiai, buvo

galima išnerti. Bet ten vanduo virė, grėsmingai maišėsi su žemėmis, putojo, baugiai šniokštė... Nejprastai, negirdėtai. Trumpis kelis kartus atsivedė Auksę ten, bet vis veltui. Auksė iš baimės visa virpėjo. Ir visgi Trumpis ryžosi. Bet vos tik jis su Auksę priartėjo prie baidžių vamzdžių, kažkokia nematoma jėga juos pastvėrė ir kartu su žemėmis nubloškė atgal. Trumpis vos prisiskandė baimės surakintą Auksę.

Pagaliau Trumpis nusprendė likti užtekyje. Kitos išeilės nebuvo. Slinko pilnos nerimo ir baimės dienos. Viena už kitą niuresnės... Užtekyje visa žolė buvo užpilta žemėmis, o vanduo vis seko ir seko... Netikėtai baugus užesys nurimo. Žemkasė pakėlė inkarą ir nuplaukė žemyn. Trumpis ir Auksė apžiūrėjo užtekį. Nieko iš jo nebuvo likę. Baisiai suniokotas, priverstas bekvapės žemės. Užtekyje nebuvo maisto, neliko povandeninių augalų. Aplinkui riogsojo balta, be gyvybės, be kvapo žemė. Ir kas žino, kaip būtų susiklostęs lynų gyvenimas, jei ne dosnusis pavasaris. Pavasarį Melsvoji upė ištvino, susiliejo su užtekiu. Ledonešio metu veržli srovė praplėtė užtekį, iš kažkur atnešė kvepiančio dumblo. Išėjo juo visą užtekio dugną. Tai vienur, tai kitur srovė paliko nuskančius pajuodusius krūmų. Ledai išrausė gilią vagą ir vėl sujungė užtekį su Melsvąja upe. Atšilo orai. Trumpis pamatė, kaip iš juodo dumblo ėmė kaltis žolės daigai. Iš pradžių nedrąsiai, o vėliau sužaliavę visas dugnas. Švelni, plunksnalapė žolė sukilo lyg rūta. O vienoje vietoje ištisė virš vandens savo lapus baltoji lelėja. Trumpis ir Auksė rausėsi užtekio dumble lyg dosniame aruode. Lynai nedidelėmis savo žiotimis pasiskanaudami rankiojo iš dumblo moliuskus, vėžiagyvius, trūkius, vabzdžių lervas, o kai pabodavo šis maistas, pasilepindavo povandeninių augalų ūgiais — švelniais ik kutenančiais gomurį. Į užtekį iš Melsvosios upės atplaukė kuoja, raudė, būrelis dyglių. Žuvims užtekis patiko, ir jos apsigyveno jame. Anksti rytais į užtekį įsėlindavo pamedžioti ir lydeka Rajūnė. Auksė džiaugėsi, kad užtekyje atsirado daugiau gyventojų, o Trumpis tik kraipė savo ūsus ir tylėjo. Nemėgo lynas būriuotis ir tuščiai plepant leisti laiką. Na, o jei Auksė patinka, tai ką padarysi. Gerą kaimyną turėti visiems pravartu. Ypač kai gyvena užtekyje ir į platesnį pasaulį neišklūsti.

Ko susirūpino Trumpis

Tą ankstų gegužės rytą saulė vis negalėjo praplėsti tankaus debesų šydo. Debesys buvo nugulę visą rytinį dangaus skliautą. Diena aušo ūkanota, šilta ir tvanki. Prie užtekio augę karklai vos vos laikė ant šakų sunkią rasos naštą. Karklų šakos lenkėsi prie pat vandens. Rasos

lašai tyliai krito į lynų užtekio vandenį, kur smagiai čiuožinėjo vandeniniai vabalai.

Trumpis nubudo anksti. Juto alkį. Apiplaukė aplink savo rūmą — išsišakojusį krūmą skenduolį, pasiskabė žolių ūselių... Sustojo ir žiūrėjo į Auksę. Ši vis dar snūduriavo, Tūnojo įsiraususi į dumblą ir, lyg kažką gero sapnuodama, judino trumpus ūselius. Trumpis nenorėjo Auksės žadinti. Jo akys tarytum sakė: "Tegu pasilepina, tegu pasapnuoja". Trumpis mylėjo savo draugę. O ji to buvo verta. Auksė turėjo apvalų ir standų liemenį. Nugara jos buvo tamsiai žalia, šonai auksu nulieti, o papilvė balta, sidabrinė. Nedidelės rausvos Auksės akys visada maloniai žvelgė į Trumpį. Trumpis savo išvaizda mažai kuo skyrėsi nuo Auksės — tik buvo stambesnis ir turėjo ilgesnius apvaliusius pelėkus.

Trumpis dar vis gėrėjosi Auksė... Tuo metu staigiais šuoliais, kažkur skubėdama, praplaukė pro lynų rūmus trišpyglė dyglė.

"Matyt, ji kažką pajuto", — sumurmėjo Trumpis ir atsargiai bakstelėjo buka nosimi Auksėi į šoną.

Auksė pajudino uodegą, sukarpė pelekais.

— Kas atsitiko, Trumpi? — paklausė ji mieguistu balsu ir nusiziovavo.

— Visos žuvys jau gyvos. Metas ir mums. Reikia paakėti savo kalnelius. Kas žino, ko ten esama?

Trumpis kiekvieną užtekio kampą buvo savaip pavadinęs. Čia buvo lynų kalneliai ir daubos, lygūs laukai ir plunksnalapių žolių miškas, baltosios lelijos sodas ir žaliųjų rūtų darželis. Trumpis ilgą ilgiausiai plūsdavo savo mėgstamose vietose. Buka nosimi jis purendavo ir purendavo užtekio dugną...

— Tu daugiau nieko ir nežinai... Nusibodo man, — ūmai petempė lūpą Auksė.

Trumpis net žiotelėjo. Kas gi atsitiko Auksėi? Bene blogą sapną sapnavo? O gal kas kerus paleido? Juk anksčiau ji šitaip nekalbėdavo. Ir visgi Trumpis ramiai pasakė:

— Tu alkana, todėl ir niurni. Plaukiam.

Tačiau Auksė nesijudino. Trumpis valandėlę patylėjo, pakarpė pelekais. Jis žinojo, kad Auksė brandina ikrus, kad atėjus birželiui, kai ims plaukti rugiai, juos paleis ant švelnių žolės lapų.

— Gal tu, motin, susirgai? — susirūpinusiu balsu paklausė. — Gal skauda ką?

— Kuo puikiausiai jaučiuosi, — atšovė Auksė ir staiga nuplaukė į priekį, kalnelių link.

Trumpis, pakraipęs ūsus, nuplaukė iš paskos. Lynai plaukė aplenkdami tankios žolės miškus, plaukė susikaupę, dairydamiesi, bene pamatys ką nors tinkamo valgiui.

— Labą rytą! — išnėrusi iš žolės tankumyno, lynus pasveikino raudė. Jos pakreiptos į viršų žiotys truputį buvo praverptos, o oranžinės, su raudonomis dėmėmis akys pašaipiai žvelgė į Auksę. Raudė tarytum sakė: "Pamigote, kirmėlaitės jau surankiotos". Auksė tai jautė, todėl nuplaukė, net nežvilgtelėjusi į raudė.

— Sveika, kaimynėle, sveika! — į pasveikinimą atsakė Trumpis, bet į kalbas taip pat nėjo.

Raudė paleido iš žiočių kelis oro burbuliukus, linksmi pliaukstelėjo uodega ir nunėrė į žoles.

— Nesuprantu, ko kimba ta sudžiūvėle? O tu dar sveikiniesi! — užsipuolė Auksė Trumpi.

— Ko mums pyktis?

— Ko?... Ji tik gandus nešioti moka.

— Ką ji prikalbėjo?

— Visas užtekis jau žino, tik tu vienas...

— Kad negirdėjau, tai sakau, — susiraukė Trumpis. — Kas gi atsitiko?

Auksė valandėlę patylėjo.

— Ji paskleidė, kad mano... mano ūsai ilgėja, — su protrūkiniais, pilnu apmaudo balsu pasakė Auksė.

Trumpis norėjo šyptelti. Tačiau, pamatęs, kaip jaudinasi Auksė, ramiai pasakė:

— Aš su ja pakalbėsiu. Nurink, Auksute...

Kalneliuose lynai ne daug ką laimėjo. Dumblas čia jau buvo kažkieno išknaisiotas, vėžiagyviai ir trūkliai išrankioti. Netgi žolių šaknys nučiulptos. Visgi Trumpis atkakliai rausė dumblą. Jis norėjo surasti tokį

KODĖL KUMSKIS PRALAIMĖJO?

Šis klausimas rūpi kiekvienam lietuviui. Giliąsias pralaimėjimo priežastis rasite aprašytas Dr. K. SIDLAUSKO knygoje AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA. 102 psl. Kaina \$1.50. Dr. Sidlauskos knyga galima gauti NAUJIENOSE. Knyga bus išsiųsta, jei atsiųsite čekį arba Money Orderį tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted Street, Chicago, Illinois 60608

Dešimts ar daugiau egzempliorių užsisakiusiems platintojams duodama nuolaida.

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygy rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Sidlauskos knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

skanėstą, kuris nudžiugintų Aukšę ir praskaidrintų slogią nuotaiką. Aukšę, patempusi lūpą, tūnojo ir, kažką sugalvojusi, staiga nėrė į šalį. Nunėrė nieko nepasakiusi Trumpiui. Netoli paplaukė.

— Čionai, čionai! — ėmė šaukti.

Trumpis nusiplovė nuo žiočių dumblą, apsidairė. Aukšę susijaudinusi jau plaukė prie jo.

— Suradau ištisą aruodą! — nudžiugusi pasakė. — Eikš, Trumpi, tik vikriau!

Trumpiui net silpna pasidairė. Ant švaraus dugno lopo gulėjo gabaliukai sliekų, kvėpiančių, iki šiol niekur nematytų kukulaičių; baltų ir rausvų, minkštų ir kiėtų. Aukšę puolė prie skanėstų. Prarijo vieną, antrą kukulaitį...

— Ak, ir malonumas, — čepė sėjo ji.

Trumpis stovėjo vietoje tartum suakmenėjęs. Iš kur visi šie skanėstai? Juk užtekį jis gerai pažįsta? Ne, čia kažkas negero...

— Aukse, būk atsargi! — šūktelėjo Trumpis. Lėtai palietė lūpomis slieko gabaliuką. Nuo slieko sklido kažkoks keistas kvapas. Iki šiol nepatirtas. Trumpis atsargiai atsargiai ėmė čiupti slieką. Nieko. Skanėstas nukeliavo į skilvį. Trumpis aprimęs pasisuko prie balto kukulaičio, kuris taip kvėpėjo, kad lynui ėmė virpėti ūsai. Jau buvo bečiumpas skanėstą, tik ūmai išgirdo Aukšės šauksmą:

— Ak, Trumpi! Ak, nelaimė!

Aukšę sukinėjosi ratu, šaukė, blaškėsi ir pamažu kilo į vandens paviršių. Trumpis šoko prie draugės:

— Kas tau, Auksele mano!

Trumpis negalėjo suprasti, kas atsitiko Auksei. Juk jis nežinojo, kad praėjusią dieną po užtekį tyliai įrstėsi baisūs brakonierius Vanago Akis. Įrstėsi ir apžiūrinėjo lynų buveinę. Vanago Akis susekė, kur gyvena lynai. Trumpis ir Aukšę, rausdamiesi po dumblą, leido į viršų mažais karoliukais oro burbulus. Vanago Akiai to pakako. Jis skubiai sugrįžo į namus, paruošė lynams virtų bulvių, šutintų kviečių, sliekų gabaliukų... Nusitvėręs meškerę, vėl atslinko į užtekį. Pirmoji ant jo apgaulingo jauko pakliuvo Aukšę. Nelaimė ją ištiko baisiai netikėtai. Trumpis nėrėsi iš kailio, norėdamas padėti draugei, bet nežinojo kaip.

— Meskis į žolės! Į pačią tankmę! — ragino Trumpis Aukšę ir pats nunėrė pirmas, rodydamas jai kelią.

Aukšę paklausė. Visu smarkumu nunėrė į žolių kupetą. Vanago Akis net stenėdamas stengėsi Aukšę iš žolių išvilkti. Trumpis matė, kaip įsitempė lyg styga baltas valas, kuris laikė prirakinę Aukšę.

— Nepasiduok, nepasiduok! — skatino Aukšę Trumpis.

— Ak, jau galas, — sudejavo Aukšę ir, sukaupusi paskutines jėgas, plakdama uodega dumblą, dar kartą metėsi į šalį.

Trumpis vieną akimirklą nieko nematė. Aukšės sujudintas

dumblas nudažė vandenį tamsia spalva. Trumpiui pasirodė, kad jis jau Aukšės neteko, kad ji kažkur dingo. Amžiams.

— Aukšute! — sudejavo Trumpis.

— Ak, aš jau mirsiu, — išgirdo lynas tylų, iš žolių tankumyno sklindantį draugės balsą. Trumpis nepajuto, kaip atsidūrė šalia Aukšės. Ji visa virpėjo iš baimės, nuovargio, skausmo. Aukšės viršutinėje lūpoje buvo gili žaizda.

— Tave reikia gydyti. Skubiai į namus, — pasakė Trumpis.

Lynai sugrįžo prie savo rūmų. Trumpis šnekino Aukšę, ramino, guodė. O ši jautėsi nuskriausta. Visas pasaulis jai buvo nemielas. Netgi ištikimasis Trumpis. Aukšę įsirausė į dumblą ir nenorėjo nei kalbų klausyti, nei ką matyti. Trumpis tūnojo šalia Aukšės vos vos judindamas pelėkus. Lyną užpuolė rūpestis. "Kas čia dabar dedasi užtekyje?" — klausė pats savęs Trumpis. Nustojo bildėjusi žemkasė, ir gyvenimas susitvarkė, rūpesčiai atslūgo, bet štai... Ką daryti?

— Ilgiau šioje skylėje negyvensiu, — dar labiau didino Trumpiui rūpestį Aukšės žodžiai. — Kitos žuvys kaip žuvis. Pagyvena ir plaukia tinkamesnių vietų ieškoti. Tik tu vienas toks...

— Tas, kuris palieka savo namus, niekam tikęs, — sumurmėjo Trumpis.

— Tik tau taip atrodo. Užtai, kad tu... tu tūnai užtekyje ir lauki... lauki mano galo...

— Aukšute?!

— Lauki ir viskas.

Aukšės žodžiai lyg peilis badė Trumpiui krūtine. Ką čia ji pliauškia? Na, suprantama, skauda, gelia lūpą, betgi... Jis laukia jos galo? Ne, šitaip jau negalima. Kurgi rasi tinkamesnius namus už užtekį? Juk čia kiekvienas kampas savas. Niekur kitur taip nekvepia dumblas, kaip užtekyje, niekur nesuras tokios tankios ir švelnios žolės. Tai kodėl Aukšę šitaip?

— Tu, Aukse, pasilsėk dumble, atsipeikėk... Aš negaliu klausyti tokių kalbų, — pasakė Trumpis ir šovė nuo Aukšės į šalį.

— Trumpi! — sušuko Aukšę. — Ar jau supykai?!

Tačiau lynas neatsiškė. Tegū pabūna viena, tegū...

O tuo tarpu dangų užgožė debesys. Saulė taip ir nepasirodė. Kažkur toli griaudėjo. Vis aiškiau ir aiškiau. Pagaliau pradėjo lynoti. Trumpis nusprendė išsiaiškinti, kas gi dedasi užtekyje. Pirmiausia nuplaukė prie baltosios lelijos sodo. Lelija krovė žiedą. Ilgas žiedas su gumbeliu veržėsi į vandens paviršių, prie tingiai plūduriuojančių didelių lapų. Po tais lapais lynas visada rasdavo skanių kirmėlaičių. Trumpis pakilo prie jų ir dabar. Pakilo ir sustingo. Prie baltosios lelijos vandenyje plūduriavo valtis, o joje sėdėjo Vanago Akis. Trumpis išsiganęs nunėrė į dugną. Aprimo. Netgi ėmė raustis dumblyje ir leisti oro burbuliukus. Vos tik iškilo keli oro bur-

buliukai viršun, į dugną pradėjo kristi tie patys apgaulingi skanėstai. Tie patys, per kuriuos vos nežuvo Aukšę. Lėtai leidosi į dugną sliekų gabaliukai, balti, rausvi kvapnūs kukulaičiai. Dar praėjo valandėlė, ir Trumpis pamatė prie pat savo nosies baltą valą. Tokį patį, kuris prirakinęs laikė Aukšę. Trumpis iš džiaugsmo vos ne suplakė uodega. Dabar jis viską suprato. Gudrus Vanago Akis, gudrus! Tačiau...

Trumpis žiūrėjo į skanėstus ir lėtai judino ūsus. Ėmė smarkiai lyti. Virš užtekio nudardėjo perkūno ratai. Pūstelėjo vėjas. Lietaus lašai snioksdami čaižė vandenį. Trumpiui toks oras buvo prie širdies. Jis, žinoma, negirdėjo, kai Vanago Akis piktai nusikeikė ir spaudydamsis ėmė vynioti meškerę. Tačiau Trumpis gerai matė, kaip paslaptinis valas ėmė kilti į viršų ir pagaliau visai išnyko. Dar kiek palaukęs, lynas neskubėdamas pradėjo knisti prie skanėstų dumblyje. Kai darbas buvo baigtas, Trumpis patenkintas sugrįžo pas Aukšę.

— Aukse!

— Čia tu, Trumpi, — nudžiugę Aukšę. — Palikai mane vieną, — ir, priplaukusi prie Trumpio, atkišo jam skaudančią lūpą.

— Labai sopa?

— Lyg ugnyje dega.

— Daugiau, Aukse, mes nepakliūsim į spąstus. Viską sužinojan, — džiugiai pasakė Trumpis. — O kad tu neliūdėtum, suruošim vaisės.

— Ak, Trumpi, kaip būtų nuostabu! — nudžiugo Aukšę. Bet čia pat liūdnei paklausė: — O kuo mes svečius vaišinsim?

Trumpis nesiskubino aiškinti. Jis netgi prašnekęs ne viską Auksei pasakė.

— Pakentėk, Aukšute. Mano paslaptį vėliau sužinosi. Gėdos aš tau nepadarysiu.

— Tu geras, Trumpi.

— Galvok, ką kviesim.

— Tik jau ne tą liežuvininkę raudė.

— Jei tu nenori...

— Tu geras, Trumpi, — vėl pakartojo Aukšę ir prisiglaudė prie Trumpio. Prisiglaudė ir tartum pajuto skausmo palengvėjimą. O ir Trumpis užmiršo skaudžius Aukšės žodžius.

— Mūsų užtekis puikus, Aukse, — pasakė jis tyliai. — Juk čia gera...

— Gera, Trumpi... Gera su tavim, — atsiduso Aukšę ir dar labiau prisiglaudė prie savo draugo. Abu lynai ilgai klausėsi, kaip dunda griaustinis ir karklų šakose užauja lietus... (Bus daugiau)

CHICAGOJ 1975 METAIS BUS 8,749,000 ŽMONIŲ

Nation. Planning asociacija apskaičiavo, kad apie 1975 metus Chicago metropolinėje srityje bus 8,749,000 gyventojų, tai yra gyventojų padaugės tik 1.7 nuošimčio, bet darbų padaugės tik 1.5 nuošimčio. Apie tą laiką 73 žmonės iš kiekvieno šimto gyvens miestuose. Bendrai visose JAV-bėse 1975 metais bus 295,000,000 gyventojų, kurie bus susikoncentravę 25 didžiausiose metropolinėse srityse.

Kiti Illinojaus miestai numatomai padidės: Champaign iki 202,000 asmenų, Rockford — 323,000; Springfield 193,000, Decatur turės 150,000 gyventojų, Bloomington 102,000, Peoria 380,000.

Apie 2000 metus Amerikos gyventojų 60 nuošimčių bus pasiskirstę trimis sritimis. Rytų pakraščiu (palei Atlantą), Kalifornijoje ir Floridoje. To Kalifornijoje ir Floridoje. To-se srityse šiuo metu gyvena 82,200,000, bet 2000 metais gyvens jau 187,300,000.

TAISOME KLAIDĄ

Š. m. liepos 8 d. Naujienų II dalyje, Alf. Nako str. "Septintajam Varpui suskambėjus", per klaidą atspausdinta "...išėiti į kryžiaus žygį už spaudos išlaisvinimą", turi būti "...už spaudos išlikimą".

SLA

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILJONUS dolerių savo apdrau-tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigl, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

Kur prasideda ir kur baigiasi menas?

Per kelis pastaruosius metus mūsų meno mėgėjai buvo vaišiniai visokiais abstraktais. Kai kurie jau ir žymesni mūsų dailininkai parodų sales apkabindavo visokiom abstrakčiom kombinacijom. Meno mėgėjai vis buvo kviečiami tas parodas lankyti ir gėrėtis įvairių spalvų, nieko nesakančių formų deriniais. Publika lankė, gėrėjosi ir stebėjosi. Jie stebėjosi ne meno pasiekimais, bet kaip tie, kurie save vadina menininkais, galėjo taip kurti. Kur čia nesisitebėsi ir nesigėrėsi, jei už prasarimą "nesuprantu", gali būti pavadintas analfabetu — menkos inteligencijos. Taigi lankydavo parodas, gėrėdavosi kūryba, o kaip kas vieną kitą tokį kūrinį ir nupirkdavo.

Abstraktizmas su jo visomis formomis ir nukrypimais, tai ne mūsų dailininkų išradimas. Jie tik sekė tai, kas vyko aplink plačiuose meno laukuose. O ten vyko ir vyksta labai prašmatnių dalykų. Teko matyti ir tokių darbų, kur iš šiukšlynų pririnkta visokio šlamšto, jis kaip nors sudėliotas ir rodomas visuomenei kaip meno kūriny. Pakalbėjus apie tas mandrybes su vienu ar kitu dailininku, dažniausiai gauni atsakymą, kad tai yra ieškojimas... Niekas nestovi vietoje. Parodas lankantieji jau prisitotino tų visų ieškojimų. Pradėjo pasigęsti kokių nors pragiedrulių.

Kai kurie meno žinovai nelauko menu tai, kas suprantama, ar bent dalinai suprantama eiliniams žiūrovams ir meno mėgėjams. Bet kas lanko parodas — mato su koku pasigėrėjimu lankytojai priima, sakysim, Joną Rimšą, Janušą, Vaitiekūną, Rūkštelę, dalinai Petrikonį ir dar vieną kitą. Menininkas nebus menininku, jei jis pataikaus visuomenei ar režimui, kaip kad yra Sovietų Sąjungoj. Tačiau menininkas yra savo gyvenamo laikotarpio kūrėjas. Dauguma didžiųjų menininkų savoje epochoje buvo suprasti. Žinome kiek ne tik didieji, bet ir eiliniai dailininkai dirbo, studijavo, kol pasiekė savo vardo ir pripažinimo. Ar reikia kokių gilesnių studijų kaip nors nutaškėti, ar nutepti plotą, kad ir labai imantriai. Šiandien tą padaro ir tie, kurie meno studijų nėra ragavę ir apie meną neturi jokio supratimo. Tokių menininkų šiandien netrūksta. Išeitų taip, kad kūrybai jokio specialaus pasiruošimo nereikia. Reikia tik stengtis pabraukti taip, kad kiti pasizūrėtų patrauktųjų pečiais. O jei dar parodys šokių tokį nusistebėjimą, tai ir visai gerai. Reikia kuria nors spalva lygiai nutepti, ar įvairiai pritepti lentą, pakabinti ant sienos ir pasakyti, kad čia yra menas; ir dar ne bet koks — moderiškas. Reikia pridėti dar ir kokį nors lakų pavadinimą. Sakysim: "Žvaigždžių šokis", "Pavasario aistros", "Žaibų grimasos", "Jaučių maurojimas" ir t. t. Bet

daugumai jų tiktų bendras vardas — Terliava.

Už tokias mintis, kokios čia pareikštos, gali būti pavadintas analfabetu, žemos inteligencijos. Bet tokių yra dauguma iš tų, kurie nuolat lanko meno parodas, nuolat užsuka į meno galerijas, kartais nupirka vieną kitą paveikslą, seka spaudoje apie įvairius meno pasireiškimus. Spaudoje nuomonės irgi labai kryžiuojasi net tų, kuriuos mes linkę laikyti šios srities autoritetais. Žinoma, kaip ir apie kiekvieną dalyką negali būti vienos nuomonės, taip ir apie meną, jo apraiškas ir kryptis. Tačiau man čia rūpėjo tik tai, kaip šioje visokių tikrų ir netikrų menininkų invazijoje atskirti meną nuo paprastos terlionės. Kūryba yra ir sienas kaip nors išmarginti. Ar tai irgi bus menas?

P. Venclova

Kumelinis humoras

Vykęs dalykų pavaizdavimas, iškeliant aikštėn nelogiškas arba net juokingas įvykių puses, sutinkamas nuotakingai, labai dažnai net šiltai.

Tačiau vykusiai papasakoti, tuo labiau parašyti, ne visiems sekasi. Pasiskaičius nevykusių pašiepimų, nežinai žmogus, juoktis ar tylėti? Tada Amerikos lietuviai sakome, jog tai buvo arklio humoras. Bet taip besielgdami mes aiškiai padarome didelę skriaudą pačiam arkliui. Panašaus humoro mintis gali ateiti ir kumeliui. Man atrodo, kad bus daug tiksliau, jeigu tokį humorą vadinsime kumelinu humoru. Atiduosime pirmenybę moteriškai lyčiai ir neduosime progos įsimaišyti kalbininkams. Jei sakysime, kad tai yra arklinis humoras, tai teks ieškoti aiškumos, kuris arkli nuo arklio skirtų. Mūsų klabininkai ir šiaip labai užimti, kuriam tikslui duoti jiems naujo darbo? Slavai šiuo atžvilgiu laimingesni. Panašų humorą jie vadina armenišku.

Prie kumelinio humoro tenka priskirti Brooklyne, N. Y., leidžiamas Akėčias. Visos Akėčios yra pilnos kumelinio humoru, bet ypač jo apstu paskutiniame sausio 10 d. numeryje. Ten ne humoras, bet įžeidinėjimas ir šmeižtas. Ten įžeidinėjama ir šaipomasi iš lietuviškų veiksmų, niekais paverčiamos lietuviškos organizacijos ir šmeižiami žmonės, nuoširdžiai dirbantieji visuomeninį darbą. Akėčių rašėjai nežiūri humoro lietuvių darbuose, užtat verčiasi užgauliojimais, asmeninių sąskaitų suvedinėjimais ir šmeižtais.

Kad šis tvirtinimas ne iš piršto išlaužtas, rodo 19-tas Dirvos numeris, kuriame Akėčių redakcija viešai atsiprašinėja vieną moterišką už tikrovei neatitinkančias Akėčių korespondencijas.

Ta moteriškė, matyt, kantrybės netekusi, pareikalavo šmeižtus atšaukti ir atsiprašyti. Teko viešai atsiprašyti. Kitos, Akėčių nemokėsiškai paliestos, dar tyli. Jeigu visi reaguotų, tai Akėčioms, tur būt, tektų išleis-

ti grynai atsiprašymų numerį.

Be įžeidinėjimų ir senų anekdotų, Akėčiose daugiau nieko nesimato, tačiau jose aptiksi eibes gramatikos, sintaksės ir korektūros klaidų. Sveikos kritikos Akėčiose nėra, bet jose yra labai daug purvo prieš lietuvių organizacijas, o bendras lietuvių darbas yra niekinamas.

Kas rašo Akėčiose? Veltui ieškotum bent vieno autoriaus tikros pavardės. Visur slapyvardžiai. Net redaktorius pasirašinėja slapyvardžiu, ar pakeista pavarde. Pasislėpus po slapyvardžiu, jam, matyt, drąsiau kandžioti ir šmeižti.

Stasys Jankauskas

General Motors pagamino 100 milijonų automobilių

Per praėjusius 59 metus nuo 1908 iki šių metų balandžio 21 dienos General Motors korporacija Detroite pagamino lygiai 100 milijonų automobilių vien tik Jungtinėms Valstybėms. Kartu su Kanada pagamintais, šimto milijonų skaičius buvo pasiektas jau 1966 m. kovo 16 dieną.

Pirmąjį milijoną automobilių pagaminti GMC truko 10 metų, o dabar jau gamina po 5 milijonus per vienus metus. Tai reiškia, kad GM dirbtuvės JAV-se per vieną dieną išleidžia po 20,000 naujų motorvežiminių!

Tie 100,000,000 automobilių dalinami į 7 atskiras rūšis, sekančiais nuošimčiais: Cadillac 3.5%, Buick 13.4%, Oldsmobile 10.3%, Pontiac 12.3%, Chevrolet 58%, GMC sunkvežiminių ir omnibusų 2.4%, ir visokių kitokių 0.1%.

Per tą laiką įvyko ir visa eilė GM gamybos automobilių pakitimų bei vardų pakeitimų. Pav. visiškai "išėjo iš mados ir apyvartos" Sheridan, Welch, Car-

ter, gi LaSalle perkrikštyti į Cadillac, Marquette į Buick, Viking į Oldsmobile; Oakland markė perdirta į Pontiac.

Kurį laiką GMC gamino ir Samson traktorius bei sunkiausias statybos ir transportacijos mašinas, bet jos neįeina į šį šimto milijonų skaičių, kaip neįeina ir GM gaminti kariniai vežimai bei šarvuočiai — tankai. Spėjama, kad General Motors per visą pasaulį bus paleidęs apie 120 milijonų savo gamybos motorvežiminių.

Kaip lyginant su GM stovi automobilių gaminimo firmos Europoje? Pav. Ford-VW (Volkswagen) ir BMC pasaulinė gamyba yra 70,13 ir vėl 13 milijonų. Daimler-Benz virš 3 milijonų, o Rolls-Royce apie 55,000. Fiat grupė pasiekusi apie 11 milijonų.

Atsiųsta paminėti

Mūsų Sparnai. Lietuvių Evangelikų Reformatų žurnalas. 1967 m. birželio mėn Nr. 22. Redaguoja red. komosija: kun. Pov. Dilys, Eugenijus Gerulis, Jokubas Kregždė, Palmyra Lampsaitienė, Jonas Palšis, Mykolas Plepys ir Arvydas Ramonis. Tekste: Kun. Anso Trakio — Ar Dievas yra? P. Gudelio-Ulrichas Zvinglis; kun. Povilo Dilio-Romios katalikų ir evangelikų tikybų palyginimas; kun. S. Neimano — "Skersvėjų įtakoje"; J. Slagis — Katalikiškas ekumenizmas; Henry Buchanan ir Bob W. Brown (A. Ramonio vertimas) — Ekumeninis judėjimas greisia protestantizmui; J. Peteraicio — Mažosios Lietuvos kultūrinė kova Rambyno dvasios nuotaikoje, ir tt. Redakcijos adresai: 1942 N. Spaulding Av., Chicago, Ill. 60647.

Sagitarius serpentarius — liepos mėnesio paukštis

Sis šaunus sparnuotis populieriai yra vadinamas "Sekretorium" ir tik dėlto, kad iš jo galvos "plaukų" lyg iš užausių kyšo į senovines rašomasias plunksnas panašios plunksnos. Sis paukštis rastas Vakariniėje Afrikoje į pietus nuo Saharos dykumos, kur gyvena atviruose laukuose ir krūmuose ir dažnai maisto beiškodamas apsilanko žmonių gyvenamuose kaimuose. Paukštis yra iki 4 pėdų aukščio, turi aukštas stiprias kojas, kuriomis gali labai greit zigzagais bėgti. Medžioja gyvates, skorpionus, driežus, paukščius ir graužikus žvėrelius. "Sekretorius" puldamas savo auką arba ruošdamasis skristi smarkiai plasoja sparnais. Linkolno zoologijos sode šis paukštis parinktas liepos mėnesio paukščiu ir sutinkamas gervių kieme į pietus nuo bezdžionių namo.